herpy

PILEGIFTFRØER

Lehmann's Poison Frog

Oophaga lehmanni

Oophaga lehmanni er en sjælden, dagaktiv pilegiftfrø fra et lille område i det vestlige Colombia, sort eller mørkebrun med brede bånd af rødt, orange eller gult. Den er kritisk truet i naturen, og kun opdrættede dyr hører hjemme i et terrarie. Arten kræver en erfaren holder: den tåler ikke varme, og haletudserne lever udelukkende af ufrugtbare æg fra hunnen.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Dendrobates lehmanni* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**3-4 cm** snude-kloak-længde
Levetid	**4-15 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Regnskov og bjergskov**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskab	**Ingen** Opdrættede dyr. Vildfangne dyr kan beholde giften længe
Sværhedsgrad	**Erfaren**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 60 × 60 cm** L × B × H til 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**22-24 °C**
Temperatur, nat	**17-19 °C**
Luftfugtighed	**70-100 %**
Vand	**Ingen vandskål**
UVB	**Valgfri** Ferguson-zone 1
Kost	**Små leddyr (springhaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Udvikling	**Haletudserne bæres til vand**
Æglægning	**På blade over vand**
Æg pr. lægning	**3-10**
Klækning	**14-28 dage**
Larvetid	**60-90 dage** fra klækning til metamorfose
Larvefoder	**Ufrugtbare æg fra hunnen**
Yngelpleje	**Vogter æggene, bærer haletudserne og fodrer haletudserne med æg**

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
IUCN	**Kritisk truet (CR)**

Hele slægten Oophaga står på CITES liste II, så handel over landegrænser kræver CITES-papirer. Indsamling af vilde dyr har været forbudt i Colombia siden 1985, men vildfangne dyr er alligevel solgt i stort omfang. Køb derfor kun dyr med dokumentation for lovligt opdræt og oprindelse.

Om arten

Oophaga lehmanni er en forholdsvis stor pilegiftfrø med glat hud og tydelige advarselsfarver. Grundfarven er sort eller mørkebrun, og over den ligger to brede bånd af kraftig farve: det ene lige bag hovedet og det andet omkring den bagerste del af ryggen. Båndene kan være røde, orange eller gule, og der er yderligere farvede bånd på benene og på bugen. Den mørke grundfarve bryder båndene uregelmæssigt, så intet dyr er helt ens. Tåspidserne er hvide eller blåhvide, og første tå er kortere end anden. Frøen bliver 3-4 cm fra snude til kloak, og kønnene ligner hinanden.

Arten blev beskrevet i 1976 af Charles Myers og John Daly og har tidligere heddet *Dendrobates lehmanni*. Artsnavnet hylder den colombianske biolog Federico Carlos Lehmann. *O. lehmanni* ligner *Oophaga histrionica* meget og kan krydses med den, både i terrarier og i naturen, hvor de to arters udbredelser mødes. Det har længe været diskuteret, om den overhovedet er en selvstændig art. Den tydeligste forskel er giften: *O. lehmanni* mangler de histrionicotoxiner, som *O. histrionica* har. Desuden adskiller farvemønstret med de brede bånd og de lyse tåspidser den fra slægtningene.

I naturen får frøen sin gift fra føden, især fra små leddyr. Huden indeholder flere alkaloider, blandt andet ret store mængder pumiliotoxin B, og vilde dyr kan være meget giftige. Hvor farlig giften er ved hudkontakt, er ikke dokumenteret, og angivelsen mild er et skøn. Opdrættede dyr får ikke de nødvendige stoffer i foderet og er derfor uden gift. Vask alligevel hænder efter kontakt, og rør ikke ved dyrene unødigt.

Arten er en af de mest eftertragtede og samtidig mest truede pilegiftfrøer. De vilde bestande er skrumpet kraftigt, og i mange år var næsten alle dyr i handlen ulovligt indsamlede. I dag findes opdrættede dyr fra licenserede farme i Colombia, men arten opdrættes stadig kun sjældent i terrarier. Den hører til slægten *Oophaga*, hvis haletudser kun spiser æg, og det gør den til en krævende art at holde og især at opdrætte.

Læs mere: Opdræt af haletudser

Udbredelse og levested

Oophaga lehmanni findes kun i det vestlige Colombia, på skråningerne af Cordillera Occidental. Sikre fund kendes fra to områder: afvandingsområdet til floden Anchicayá vest for byen Dagua i departementet Valle del Cauca, hvor hovedparten af bestandene lever, og et område i departementet Chocó. Arten er også registreret i nationalparken Farallones de Cali, og den er fuldt fredet i Colombia.

Udbredelsen er meget lille og opsplittet i flere adskilte bestande. Det område, hvor arten reelt forekommer, er mindre end 10 km², og arten, der engang var almindelig i sit lille område, er nu meget sjælden. Af hensyn til arten oplyses de præcise lokaliteter ikke her.

> **Oprindelig udbredelse:** Colombia.

LEVESTED

Oophaga lehmanni lever i fugtig regnskov på bjergskråningerne fra omkring 550 til 1.200 meters højde. På jorden bor den i løvlaget, ved skovlysninger og ved skovkanter, og den ses indimellem i lave buske og træer. Hanner holder territorier og kalder, også langs larmende bjergfloder, hvor kaldene er højere i tonen end hos bestande væk fra vandløb.

Skoven er præmontan og montan bjergregnskov, og klimaet er fugtigt og køligere end i lavlandet. Der er en regntid, og ynglen finder sted ved dens slutning. Æg og haletudser bruger små vandsamlinger, fx hulrum i træer, vandfyldte bromeliers bladkar og bambusstængler. Det er forholdene i løvlag, fugtig luft og små vandpytter, man efterligner i terrariet.

Pasning

TERRARIET

Et par af *O. lehmanni* skal have et terrarie på mindst 60 × 60 × 60 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre: de få dokumenterede opdræt er alle lykkedes i større terrarier. Arten er forholdsvis stor og territorial, så ekstra plads og mange skjul forebygger skænderier. Frøen er dagaktiv og lever mest på jorden, men bruger også grene og bladene på planterne, så der skal være noget at klatre på.

Byg terrariet som et bioaktivt terrarie med et drænlag nederst (fx lecakugler), et skillenet og et lag substrat af gødningsfri jord, orkidebark og sphagnum. Dæk med et tykt lag løv, som holder på fugten og giver frøerne sted at jage og gemme sig. Udelad kokosfiber, som rådner og kan give hudinfektioner. Plant med bromelier, bregner, slyngplanter og mos, og tilføj korkbark, hulrum og grene. Bromelier med brede, kraftige blade og store, vandfyldte bladkar bærer frøernes vægt og fungerer som ynglesteder; mindre bromelier kan bruges som pynt og synsbarrierer.

Terrariet skal være næsten lukket af hensyn til fugten, men luften må ikke stå stille. Et regnanlæg og en tågemaskine er en stor hjælp. Et dæksel af glas med en smal netstribe eller små netåbninger passer ofte godt. Nyindkøbte dyr holdes først i karantæne i mindst en uge i en lille plastboks med fugtig sphagnum og løv, hvor tre af fire sider er dækket til.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation Læs mere: Terrarieopbygning og bioaktiv bund Læs mere: Karantæne og hygiejne

TEMPERATUR

O. lehmanni kommer fra kølig bjergregnskov og er mere følsom over for varme end de fleste pilegiftfrøer. Den trives bedst ved 22-24 °C i dagtimerne, og 24-25 °C bør ikke overskrides, heller ikke i kort tid. Om natten skal temperaturen falde 4-5 grader, til 17-19 °C. Natsænkningen er vigtig for trivslen og en forudsætning for at få dyrene til at yngle. Arten er kun holdbar ved lave temperaturer.

Sæt terrariet et køligt sted uden direkte sol, og husk, at belysningen gør terrariet et par grader varmere end rummet. Mål temperaturen med et digitalt termometer, og afprøv opstillingen i et par dage, før frøerne flytter ind. I varme somre er en køler, et køligt rum eller aircondition ofte nødvendigt. Arten har ingen dokumenteret vinterhvile.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG SPRØJTNING

Luftfugtigheden skal ligge på 70-100 %: høj morgen og aften, gerne med tåge, så den når op på 100 %, og lidt lavere midt på dagen, ned til omkring 70 %. Spray terrariet grundigt med regnvand, osmosevand eller afkloreret postevand, eller brug et regnanlæg og en tågemaskine, der kører en kort tid et par gange om dagen. Frøerne drikker ikke, men optager vand gennem huden fra luften, løvet og dråber på bladene.

Er luften for tør, gemmer frøerne sig og kommer sjældent frem. Er den derimod konstant helt stillestående og vandmættet, kan det give svamp og bakterieinfektioner. Et lukket dæksel med lidt ventilation og et godt drænlag giver den rette balance. Et hygrometer viser, om fugtigheden holder sig, og frøernes adfærd er det bedste tegn på, om forholdene passer.

VAND OG VANDKVALITET

Frøerne har ikke brug for en vandskål, fordi fugtigheden dækker deres behov. En skål med vand kan alligevel være en fordel, hvis den er helt lav, så ingen risikerer at drukne, og vandet skiftes ofte, fordi stillestående vand hurtigt giver bakterier. Brug aldrig postevand direkte fra hanen: klor og andre stoffer optages gennem huden.

Vil man have yngel, skal der være små vandsamlinger, som efterligner træhulrum og bromeliers bladkar: vandfyldte bromelier eller filmbøtter, der er sat skråt fast på bagvæggen, så de altid holder lidt vand. Hver samling bruges af én haletudse ad gangen, fordi haletudser kan æde hinanden. Udskift vandet i bøtterne, hvis det begynder at lugte eller blive uklart, men kun når der ikke sidder en haletudse i dem.

LYS OG UVB

Frøen er dagaktiv og lever i skygge under skovens løvtag. Der er ingen dokumentation for, at arten har brug for UVB, når foderet støves med D3-vitamin, men svag UVB-belysning (Ferguson-zone 1) kan bruges uden skade. Belysningen skal i hvert fald være stærk nok til at holde planterne i live, fx LED eller T5-rør på omkring 6.500 K. Undgå glødepærer og andre lyskilder, der varmer, fordi arten ikke tåler varme.

Hav lyset tændt 10-12 timer i døgnet og mørkt om natten. Sørg for, at der er skygge og tæt løv, så frøerne altid kan trække sig væk fra lyset.

Læs mere: Lys og UVB Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

FODER

O. lehmanni spiser kun levende, små leddyr. Hovedfoderet er flyveløse bananfluer, og arten er stor nok til også at tage de større *Drosophila hydei*. Giv derudover springhaler, små isopoder, ovnfisk og små fårekyllinger, gerne også lidt større end de helt nyklækkede, som variation.

Unge dyr fodres hver dag med 20-30 bananfluer ad gangen. Voksne kan spise 50-75 bananfluer om dagen og fodres fire til fem gange om ugen; når de er veletablerede og har fyldige maver, er hver anden dag nok. Alt foder støves med kalk og D3-vitamin, og en vitaminblanding bruges en til to gange om ugen. Foderdyr må ikke være bredere end afstanden mellem frøens øjne, ellers er der risiko for kvælning.

Bananfluer kan dyrkes hjemme i kulturer med fluemedie. En kultur varer typisk en måned og skal startes, før den forrige slipper op, så der altid er foder på hylden. Insekter fanget udendørs kan bære parasitter og sprøjtegift. Ensidig kost giver mangler, og derfor skal foderet varieres.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl

ADFÆRD OG HÅNDTERING

O. lehmanni er dagaktiv og rolig, men hannerne er territoriale og kalder fra faste pladser. Hold arten parvis. Hanner er meget aggressive over for hinanden og undertrykker hinanden, og den underlegne han kan dø af stress. To hunner bør heller ikke holdes sammen, hvis parret skal yngle i fred. Opstår der uro eller skader, skal dyrene skilles.

Pilegiftfrøer bør ikke håndteres. Huden er tynd og følsom, og hver håndtering belaster frøen. Skal et dyr flyttes, så fang det forsigtigt i et lille, rent bæger, og vask hænder efter kontakt. Brug ikke sæbe eller rengøringsmidler i terrariet. Nye frøer er sky og skjuler sig de første uger, og så er det vigtigt at holde ro omkring terrariet.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Kønnene ligner hinanden, og unge dyr er svære at kønsbestemme. Det sikreste tegn er adfærden: kun hannerne kalder, og en hun afslører sig, når hun lægger æg. Pilegiftfrøer kan som regel først kønsbestemmes, når de er omkring et år gamle, og alderen ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for *O. lehmanni*. For at sikre sig et par kan man købe en lille gruppe ukønnede unger og holde dem sammen, indtil kønnene viser sig, og derefter flytte et par til eget terrarie.

PARRING

I naturen sker parringen ved regntidens slutning. Hannen vælger en ynglelokalitet, ofte et blad lidt over jorden i nærheden af vand, og kalder gentagne gange for at tiltrække en hun. I terrariet er der set en tydelig frieri: hannen kalder mod hunnen, står stille og tramper med et forben på et bromelieblad, som om han viser stedet. Hunnen går hen til ham, cirkler rundt og skraber med bagbenene hen over bladet, ofte i en underdanig stilling. Derefter sætter de sig kloak mod kloak, uden at hannen griber om hunnen, og hunnen lægger æggene.

En kortere periode med mindre sprøjtning efterfulgt af hyppig sprøjtning og rigelig fodring kan få dyrene i gang, og natsænkningen af temperaturen er vigtig. Et ekstra tilskud af A-vitamin cirka en gang om måneden støtter hunnens ægproduktion. Stabile forhold, få forstyrrelser og et roligt par er vigtigere end enhver teknik. *Oophaga*-arter er svære at opdrætte, fordi hunnen selv skal fodre haletudserne, og *O. lehmanni* er kun opdrættet få gange. Erfaring med lettere pilegiftfrøer er en god forberedelse.

ÆG OG HALETUDSER

Hunnen lægger et lille antal store æg på et blad, i naturen op til 120 cm over skovbunden og i terrariet fx på et bromelieblad. Antallet er ikke dokumenteret for arten, og tallet på 3-10 æg er lånt fra *Oophaga pumilio*. Hannen befrugter æggene og holder dem fugtige.

Æggene klækker efter 14-28 dage, og derefter bliver haletudserne båret én ad gangen på ryggen til hver sin lille vandsamling, fordi de kan æde hinanden. Ældre beskrivelser angiver, at det er hannen, der bærer, men hos *Oophaga* er det normalt hunnen, og det er hunnen, der er set bære haletudser hos *O. lehmanni* i terrarier. I naturen er det et træhulrum, et bromelieblad eller et bambusrør, i terrariet en vandfyldt bromelie eller en filmbøtte. Hunnen husker, hvor hun har sat hver haletudse, og vender regelmæssigt tilbage for at lægge ufrugtbare æg i vandet. Haletudserne lever udelukkende af disse æg, og uden dem dør de. Der findes ikke noget foder, der kan erstatte æggene, så æg og haletudser skal blive hos forældrene. Lad vandet i bøtterne være i fred, så længe der er en haletudse i dem.

METAMORFOSE

Æggene klækker efter 14-28 dage, og haletudserne udvikler sig derefter i 60-90 dage, før de får ben og forvandler sig. Tiderne afhænger af temperatur og af, hvor ofte hunnen fodrer. Hold temperaturen stabil ved 22-24 °C.

Når forbenene kommer frem, skal haletudsen kunne komme op af vandet. Sørg for, at der er blade eller grene lige ved bladkarret eller bøtten, så den lille frø kan kravle op på land. De nyforvandlede unger sidder først stille og lever af resten af halen. Rør dem ikke i den periode.

OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede unger er meget små og sårbare, og det sværeste i hele forløbet er at få dem til at spise. Hos *O. lehmanni* er der kun få dokumenterede opdræt, og meget få unger har nået voksenalderen. Hold dem i et lille terrarie eller en lille boks med fugtig sphagnum, løv og skjul, og sørg for, at der er rigeligt med små springhaler og de allermindste bananfluer (*Drosophila melanogaster*). Der skal være flere springhalekulturer til rådighed, så foderet ikke slipper op.

Fodr ungerne hver dag, og støv bananfluerne med kalk og vitaminer. Unge dyr kan blive i forældrenes terrarie, hvis der er et tykt løvlag, men en separat opdrætsbeholder gør det nemmere at holde øje med, om de spiser. Flyt dem til et større terrarie, når de er veletablerede og spiser godt. Hold styr på, hvilke forældre ungerne stammer fra, så de senere kan parres med ubeslægtede dyr.

Sundhed og typiske fejl

Oophaga lehmanni er som andre pilegiftfrøer følsom, og de fleste problemer skyldes forkert miljø eller ensidig kost. De typiske fejl er:

- Varme over 24-25 °C. Det giver stress, manglende appetit og i værste fald døden, især hvis temperaturen står højt i flere timer.
- Stillestående, vandmættet luft og et bundlag, der rådner, som giver svamp og bakterieinfektioner. Dårlig drænage og ventilation er ofte årsagen.
- Mangel på kalk og vitaminer, især A-vitamin. Det kan vise sig som en kort eller klæbrig tunge, hvor frøen ikke kan fange bytte, og som svage knogler.
- Foderdyr, der er for store, og som giver kvælning eller fordøjelsesproblemer, fx for mange bønnebiller.
- Vand direkte fra hanen eller rester af rengøringsmidler, som optages gennem huden.

Et sundt dyr har fyldig krop, klare øjne og spiser hurtigt. Kontakt en dyrlæge med forstand på padder, hvis frøen taber sig, ikke spiser i flere dage, har sår eller en oppustet krop.

Levealderen er ikke dokumenteret for *O. lehmanni*. For pilegiftfrøer generelt angives typisk 4-8 år og ved god pasning 10-15 år.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.